

РЕЦЕНЗІЯ

доктора медичних наук,
Сербенюк Анастасії Валеріївни
на дисертаційну роботу
БЛАЛІ ФАДІЛИ ЕЛЬМОСТАФА
«ПРОГНОЗУВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДОПОМІЖНИХ
РЕПРОДУКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ЖІНОК НА ФОНІ
ПОСТТРАВМАТИЧНОГО СИНДРОМУ»,
поданої в разову спеціалізовану раду
при Національному університеті охорони здоров'я України
імені П. Л. Шупика МОЗ України
на здобуття наукового ступеня доктора філософії
в галузі знань 22 Охорона здоров'я за спеціальністю 222 Медицина
(наукова спеціальність «Акушерство та гінекологія»).

Актуальність даного дослідження підтверджується літературними даними, що свідчать про зростання випадків безпліддя та асоційованих з ними допоміжних репродуктивних технологій в світі, психологічний ефект як самої порушеної фертильності та різних методик лікування, так і невдалих їх спроб, вивчено недостатньо глибоко. Втім не викликає сумнівів, що корекція психологічного стану не лише покращує ментальне здоров'я пацієнтів, але і підвищує ефективність лікування.

Безпліддя за визначенням – це відсутність настання вагітності у пари протягом 24 місяців за умови регулярного статевого життя без контрацепції. Від 60 до 80 мільйонів пар в світі мають критерії непліддя, в Європі проблеми з настанням вагітності має кожна п'ята родина.

20-роки XXI сторіччя ознаменувались значними соціальними потрясіннями, від пандемії COVID-19 з її численними наслідками до повномасштабної війни з російським загарбником. Ці події вплинули на життя всіх українців, велика частина з яких після переживання травмуючих подій – перебування в окупації, втрата близьких або житла, евакуація в інші регіони, відчуває невідворотні наслідки для свого здоров'я.

За даними ВООЗ, розлади ментального здоров'я належать до провідних причин непрацездатності та неповноцінності життя, 37% всіх витрат на охорону здоров'я є пов'язаними з лікуванням психіатричних захворювань.

Стрессова реакція у жінок з непліддям є асоційованою також з недостатньою підтримкою, як соціальною, так і економічною. Водночас, неможливість психологічного прийняття безпліддя провокує поглиблення стресового впливу та замикання вадного кола ПТСР.

Мета даної роботи полягала в удосконаленні лікування безпліддя у пацієнток з посттравматичним стресовим розладом шляхом вивчення їх гормонального та локального імунного статусу та розробки алгоритму корекції

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами

Зазначена дисертаційна робота представляє собою науково-дослідну працю, яку виконано на кафедрі акушерства, гінекології і репродуктології Національного університету охорони здоров'я України імені П.Л. Шупика в рамках ініціативно-пошукової роботи за темою «Прогнозування ефективності ДРТ у жінок з посттравматичним синдромом» (N державної реєстрації 0121U114040)

Розглядаючи основні особливості наукової новизни у представленій дисертації, важливо відзначити, що авторка вперше провела аналіз соматичного анамнезу пацієнток з безпліддям та ПТСР, як соматичного, так і репродуктивного, окреслено особливості жінок, у яких безпліддя передувало дії травматичного фактору, та тих, у яких розлади фертильності розвинулись на тлі ПСТР.

Новими є дані про особливості гормональної регуляції у жінок з безпліддям та ПТСР, зокрема – про зміни індексу вільного тестостерону та ЛГ/ФСГ. Вперше виявлено зміни вмісту α -амілази в добовій та ранковій порціях слини залежно від того, чи існував діагноз безпліддя до ПТСР, чи виник як його ускладнення.

Новими є дані про особливості концентрації прозапальних цитокінів в цервікальному слизі з огляду на їх роль в реалізації репродуктивної функції.

Практичне значення

Практично доведено, що пацієнток, які звернулись для застосування допоміжних репродуктивних технологій з метою лікування безпліддя, необхідно консультувати медичним психологом для виявлення ПСТР. А також, при виявленні ПТСР в рамках комплексної підготовки до ДРТ доцільно застосовувати 3 місячний курс когнітивно-поведінкової терапії, орієнтованої на травму.

Ступінь обґрунтованості та достовірності положень, висновків і рекомендацій, сформульованих в дисертації

Дисертаційна робота є комплексним медико-соціальним дослідженням, виконаним на належному методологічному рівні. На користь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, свідчить застосування авторкою адекватних та сучасних методів досліджень: клінічних, ультразвукових, використання опитувальників, зовнішніх та внутрішніх оглядів, а також статистичних даних. Основні положення роботи, що сформульовані авторкою дисертації, викладені на підставі літературних джерел та результатів власних досліджень. Теоретичне обґрунтування напрямку досліджень, їх обсяг та отримані результати з необхідним статистичним аналізом дозволяють вважати, що отримані наукові положення, висновки та практичні рекомендації є обґрунтованими та достовірними. Інформаційну базу дослідження було сформовано з 161 джерела наукової літератури, більшість з яких – англomовні. Інформаційна база дослідження достатня за обсягом, репрезентативна. Результати власних досліджень, отримані авторкою на репрезентативній вибірці, статистично адекватно оброблені та проаналізовані з використанням відповідних сучасних методів системного підходу. В процесі дослідження було набрано 120 пацієнток, які звернулись до Центру з проблемою ненастання вагітності для вирішення питання про застосування ДРТ, яких при першому звертанні на етапі первинного обстеження було консультовано медичним психологом.

Достатня для статистичної обробки кількість досліджень і клінічних

спостережень дозволяють вважати отримані результати достовірними. Статистична обробка результатів дослідження проводилася за допомогою пакету статистичної обробки «SPSS 20» та Microsoft Office Excel та включала адекватні методи математично-статистичного аналізу.

Оцінка змісту, оформлення та обсягу дисертації, зауваження щодо оформлення

Дисертація оформлена відповідно Державним стандартам і діючим вимогам МОН України. Анотація викладена українською і англійською мовами і в достатній мірі відображає основні результати дослідження із зазначенням наукової новизни та практичного значення.

Дисертація викладена на 168 сторінках друкованого тексту формату А4 з яких 149 сторінок займає основний текст.

У вступі авторкою аргументована актуальність теми наукової роботи, чітко сформульовано мету та 7 завдань дослідження відповідно до предмета та об'єкта дослідження, перераховано адекватно використані наукові методи, відображено наукову новизну та практичну значимість отриманих результатів, а також наведено дані про структуру, обсяг дисертації і зв'язок роботи з науковими програмами, висвітлено обсяг апробації результатів дисертаційного дослідження та солідний особистий внесок, публікації.

Авторкою представлено сучасний, методологічно правильно оформлений огляд літератури, який містить проміжні висновки і окреслює коло невирішених і дискусійних запитань, які необхідно детально і всебічно вивчати. Об'єм даного розділу є достатнім, текст структурований, читається легко і з цікавістю. Більшість посилань складають роботи останніх 5 років.

Усі розділи власних досліджень викладені в логічній послідовності. Дослідження відображено у достатній кількості інформативних таблиць та рисунків. У розділі, присвяченому аналізу та узагальненню отриманих результатів, дисертантка коротко виклала основні отримані результати, подала їх аналіз та коментар. Розділ містить два обов'язкових компонента – пояснення тим змінам, які виявила в процесі дослідження авторка, та порівняння власних даних з результатами, отриманими іншими дослідниками цієї проблеми. Отже, на сторінках даного розділу, дисертантка веде заочну дискусію з іншими

дослідниками, вміло полемізує, порівнюючи свої результати з раніше опублікованими даними.

Висновки, зроблені на фактичному матеріалі та результатах дослідження, є логічними, показують основні результати і свідчать про досягнення поставленої мети.

Практичні рекомендації сформульовано чітко, послідовно та зрозуміло, тому вони можуть бути легко використані у щоденній клінічній практиці.

Список використаних джерел оформлений належним чином. Більшість використаних наукових джерел опубліковані англійською мовою. Наведений об'єм використаних джерел свідчить про всебічний аналіз та детальний відбір даних літератури для обґрунтування доцільності та актуальності проведеного дослідження.

У ході ознайомлення з дисертаційною роботою виникли запитання для дискусії:

к лікування впливало на рівні протизапального цитокіну ІЛ-8?
о наштотувало Вас до дослідження гормональних порушень?

Повнота викладу матеріалів дисертації в опублікованих працях.

За темою дисертації опубліковано 3 статті у спеціалізованих виданнях ДАК України, одна з них – у виданні, що входить до системи цитування SCOPUS.

Матеріали дисертації достатньо оприлюднені та апробовані у виступах на наукових конференціях міжнародного та вітчизняного рівня.

Особистий внесок здобувача в одержання наукових результатів, що виносяться на захист

Ідея проведення дослідження, мета і завдання сформульовані дисертанткою спільно з науковим керівником. Авторка самостійно провела патентні та інформаційні пошуки, аналіз наукової літератури, визначила методи дослідження.

Блалі Ф. Е. особисто провела дослідження, збір та аналіз клінічного матеріалу, його обробку, формування досліджуваних груп. Всі клінічні спостереження та обстеження проведено протягом виконання дисертаційного дослідження самостійно, з дотриманням протоколу біомедичного дослідження та підписанням інформованої згоди пацієнта за дизайном, затвердженим біомедичною експертизою.

Аналіз результатів дослідження, їх узагальнення, статистична обробка клінічних та інструментальних досліджень, їх оформлення проведені авторкою самостійно.

У наукових роботах, опублікованих за темою дисертаційного дослідження в співавторстві, авторці належить провідна роль у зборі клінічного матеріалу, статистичній обробці та аналізі отриманих результатів. Спільно з науковим керівником обговорено та узагальнено наукові положення дисертації, оформлено висновки та практичні рекомендації.

Дані про відсутність текстових запозичень та порушень академічної доброчесності (академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації, фальсифікації)

За результатами перевірки та аналізу матеріалів дисертації не було виявлено ознак академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації, фальсифікації. Розглянувши матеріали дисертації здобувача наукового ступеню доктора філософії Блалі Фаділі Ельмостафа на тему: «Прогнозування ефективності ДРТ у жінок з посттравматичним синдромом», встановлено, що при комп'ютерному тестуванні електронної форми дисертації та наявних за її темою публікацій не виявлено академічного плагіату в наданих матеріалах дисертації. Текст наданих матеріалів дисертації Блалі Ф. Е. є оригінальним.

Відповідність дисертації спеціальності та профілю спецради

Дисертація Блалі Ф. Е. на тему: «Прогнозування ефективності ДРТ у жінок з посттравматичним синдромом», відповідає паспорту наукової спеціальності «Акушерство та гінекологія». Дисертація повністю відповідає профілю спеціалізованої вченої ради.

Відповідність роботи вимогам, які пред'являються до наукового ступеня доктора філософії

Дисертаційна робота Блалі Фаділі Ельмостафа на тему: «Прогнозування ефективності ДРТ у жінок з посттравматичним синдромом», подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 22 Охорона здоров'я за спеціальністю 222 Медицина (наукова спеціальність «Акушерство та гінекологія»), присвячена актуальній проблемі сучасної репродуктології, є закінченим науковим дослідженням, яка містить нові положення і нові науково обґрунтовані результати, що, в цілому, розв'язує важливе науково-практичне завдання – підвищення ефективності допоміжних репродуктивних технологій у жінок репродуктивного віку на фоні посттравматичних стресових розладів шляхом вивчення їх гормонального та локального імунного статусу та розробки алгоритму корекції.

Згідно актуальності, за об'ємом та рівнем досліджень, наукової новизни результатів, теоретичної та практичної цінності отриманих даних, об'єктивності та обґрунтованості висновків, беручи до уваги особистий внесок здобувача, дисертаційна робота Блалі Ф. Е. на тему: «Прогнозування ефективності ДРТ у жінок з посттравматичним синдромом», повністю відповідає вимогам пп. 6, 7, 8 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 № 44, та наказу МОН України від 12.01.2017 № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації», а її автор Блалі Фаділі Ельмостафа повністю заслуговує присвоєння наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 222 Медицина (наукова спеціальність «Акушерство та гінекологія»).

РЕЦЕНЗЕНТ

доктор медичних наук,
асистент кафедри акушерства,
гінекології і репродуктології
НУОЗ України імені П. Л. Шупика

Анастасія СЕРБЕНЮК